

(E)Tuğg.Doç.Dr. Oktay BİNGÖL

İran'da İç Çatışmalar

İran 2018'e iç çatışmalarla girdi. 28 Aralık 2017 Perşembe Meşhed'de günü başlayan ve ardından İran'ın diğer şehirlerine yayılan protesto gösterileri 2018'in ilk günlerinde genişleyerek devam ediyor. Çatışmalarda can kayıpları da artıyor. İran'daki çatışmaların ABD Başkanı ve ABD ulusal güvenlik danışmanının İran'ı hedef alan açıklamaları ile İran'ın 2017 sonlarında açıklanan ABD ulusal güvenlik stratejisinde terörü destekleyen devlet olarak gösterilmesinin ardından patlak vermesi ABD ve CIA destekli komplo yaklaşımlarını; Suudi Arabistan-İran gerginliğinin devam ettiği bir döneme denk gelmesi ve çatışmaların muhafazakâr bölgelerde ve muhafazakâr gruplar tarafından başlatılmış olması da Suudi Arabistan bağlantısını gündeme taşımaktadır.

İran'daki protestoların 2009'daki ve önceki birçok gösteriden en önemli farkı siyasî aktivistler ya da öğrenciler gibi politize olmuş kesimler tarafından değil yaşam koşullarındaki kötüleşmeyi başkaldıran sıradan halk kesimleri tarafından başlatılmış olmasıdır. Gösterilerde İran'daki siyasi rejim, dini liderler, yolsuzluk ve İran'ın dış politikası da hedef alınmaktadır. Gösterilerin henüz açık bir lideri olmadığı gibi nereye evirileceğini tahmin etmek de zordur. Açık olan, İran'da geniş halk kitlelerinin yıllar içinde yaşam koşullarında ve insan haklarında kötüleşmenin dayanılmaz noktaya varmış olmasıdır. Bu noktaya gelmesinde İran yönetimin; toplumun büyük kesimini dışlayan dini-siyasi yapılanmasının, himayeci ve kayırmacı politikalar ve demokrasi yokluğunun, Orta Doğu'da başta Suriye, Lübnan, Irak ve Yemen olmak üzere çatışmalarda devlet dışı aktörlere ve otoriter rejimlere ve silahlanmaya İran halkının refahı aleyhine önemli kaynak aktarmasının ve ABD ve Batı'nın yaptırımlarının yıkıcı etkilerinin göz ardı edilemeyeceği gerçeğidir.

Çatışmaları "İran Baharı" ya da İran'ın "Meşhed Parkı Süreci" olarak görmek de mümkündür. Protestoların geniş kapsamlı bir ayaklanmaya dönüşüp dönüşmeyeceğini, İran'da bir değişim yaratıp yaratmayacağını öngörmek zordur ancak her durumda İran'ı içte ve dışta zayıflatan ve dış politikada değişime zorlayan gelişmeleri beklemek gerekir.

İçte sıkışan otokrat rejimlerin dış düşman yaratıp daha saldırgan adımlar atarak dikkati dışa yöneltmeye çalışması yaygın bir uygulamadır. Bu kapsamda İran'ın İsrail ya da Suudi Arabistan ile sıcak bir çatışmaya girmesi olasılık dışı değildir. ABD ve İsrail'in de bu tür çatışmayı fırsat olarak görebileceği göz ardı edilmemelidir.

Bu belgede yer alan hususların **tüm sorumluluğu yazarlara ait olup** MSE'ye üyelerini bağlamaz. Bu belgenin her hakkı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu esasları çerçevesinde MSE'ye aittir. Alıntılarda <http://merkezstrateji.com/> uzantısının verilmesi, belgenin tamamına ulaşılabilmesi için zorunlu tutulmuştur.